DOI: 10.33766/2524-0323.89.204-212
УДК347.736:347.15/.17(477)

Л. М. Загоруй,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри державно-правових
дисциплін Луганського державного
університету внутрішніх справ
імені Е. О. Дідоренка
(м. Севе́родонецьк, Україна)
e-mail: mila.zh61@ukt.net

<https://orcid.org/0000-0002-7374-4137>

БАНКРУТСТВО ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ - НЕ ПІДПРИЄМЦЯ

У статті досліджуються деякі проблемні питання, пов'язані із запровадження в національному законодавстві інституту банкрутства фізичної особи – не підприємця. Зокрема, акцентована увага на доцільності розширення переліку осіб, за заявою яких може бути розпочата процедура банкрутства (як боржників, так і кредиторів), з урахуванням напрацьованої практики багатьох країн світу. Придільено увагу аналізу питання про несплату судового збору боржником. Такий підхід розглядається як недотримання балансу між приватними та публічними інтересами. Виокремлені інші спірні питання, які можуть, на думку автора, завадити належній реалізації інституту банкрутства фізичної особи - не підприємця. На підставі проведеного дослідження сформульовані пропозиції щодо внесення змін до діючого законодавства.

Автором зроблено висновок про практичне значення інституту банкрутства фізичної особи - не підприємця. Для кредитора це не тільки можливість позбутися «безнадійних» боржників, але й виправдана доцільність підвищених вимог щодо потенційних боржників. Для боржника - також змога відновити статус повноцінного учасника цивільно-правових відносин та звільнитися від свавілля колекторських компаній. Для суспільства – збереження балансу інтересів кредитора та боржника.

Ключові слова: банкрутство, фізична особа, реструктуризація боргу, неплатоспроможність, боржник, арбітражний керуючий.

Постановка проблеми. Важливим елементом розвитку економіки є дієвий механізм захисту прав та інтересів кредиторів у споживчих кредитних відносинах та повернення боржнику статусу повноцінного учасника цивільно-правових відносин. Одна зі складових цього механізму – інститут банкрутства фізичної особи, яка не є суб'єктом підприємницької діяльності. Це новий інститут для національного законодавства, тому актуальним є дослідження проблемних, спірних питань, вирішення яких можна розглядати як необхідні умови реалізації процедури банкрутства на практиці та забезпечення цивілізованого ринку конкурентоздатного бізнесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання, пов'язані із банкрутством фізичної особи, є предметом дослідження таких науковців, як: Б. Ратушна, Я. Гаєцька-Колотило, М. Дроздова, Л. Девятова, Л. Зубатенко, Л. Кравченко, І. Рибка, Р. Сахібуллін, В. Степанов, Л. Гарник та ін. Проте аналіз проблем щодо банкрутства фізичної особи залишається актуальним з урахуванням того, що в жовтні 2019 року введено в дію Кодекс України з процедур банкрутства, яким

уперше на рівні національного законодавства запроваджено інститут банкрутства фізичної особи, яка не є суб'єктом підприємницької діяльності. Більшість наукових досліджень пов'язані з розглядом банкрутства юридичної особи або фізичної особи, суб'єкта підприємницької діяльності.

Формулювання цілей. На підставі діючого законодавства та наукових досліджень проаналізувати проблемні питання, пов'язані з банкрутством фізичної особи, вирішення яких, можливо, є необхідною умовою реалізації процедури банкрутства на практиці.

Виклад основного матеріалу. Становлення інституту банкрутства в Україні починається з прийняттям у 1992 р. Закону України «Про банкрутство», сфера дії якого поширювалась виключно на юридичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності [1]. З 1 січня 2000 року, після доопрацювання питань щодо банкрутства, набув чинності новий Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» (надалі – Закон), який розширив межі дії процедури банкрутства на «громадян-підприємців» (саме ці слова були вжиті в статті 47 Закону) [2]. У 2012 році набув чинності оновлений Закон, у якому слова «громадян-підприємців» замінили на притаманні цивільному праву – «фізична особа», яка є підприємцем і може бути боржником за зобов'язаннями, що виникли в неї у зв'язку зі здійсненням підприємницької діяльності [3]. Отже, фізична особа, яка не була підприємцем, не визнавалась банкрутом. На практиці це призводило до того, що адвокати пропонували клієнтам зареєструватися як суб'єкт підприємницької діяльності, а потім ініціювати процедуру банкрутства. З жовтня 2019 року набув чинності Кодекс України з процедур банкрутства (надалі – КЗПБ), яким уперше в національному законодавстві вирішено питання щодо банкрутства фізичної особи, яка не є суб'єктом підприємницької діяльності чи відновлення її платоспроможності [4]. Утім, на думку В. Гвоздзя, інститут банкрутства фізичних осіб доцільно було б запроваджувати на стадії економічного росту, а не рецесії, у стані якої на сьогодні знаходиться Україна. У період економічної кризи, зазначає В. Гвоздій, його запровадження може призвести до того, що Україна перетвориться на «країну банкрутів» [5]. З такими міркуванням можна не погодитись, оскільки саме в складні економічні часи держава намагається запровадити гуманітарну емпатію – спробу захистити конкретну фізичну особу від фінансової трагедії [6]. За твердженням Світового банку, запровадження інституту банкрутства фізичної особи видається вигіршою ситуацією як для кредиторів, так і боржників та суспільства в цілому [6]. Для кредитора це не тільки можливість позбутися «безнадійних» клієнтів, але й виправдана доцільність підвищених вимог щодо потенційних боржників. Для останніх це можливість відновити статус повноцінного учасника цивільно-правових відносин та звільнитися від свавілля колекторських компаній. Для суспільства – збереження балансу інтересів кредитора та боржника.

Якщо порівняти вирішення вказаного питання із зарубіжним досвідом, то, наприклад, у США з 1978 року Кодексом про банкрутство регламентовані питання щодо юридичних та фізичних осіб. Створена модель процедури банкрутства має «проборжниковий» характер, тобто, у разі подання заяви про неспроможність, боржник має право нав'язувати суду проведення санаційних процедур, а судом можуть застосовуватися різні відстрочки і знижки боргів тощо [7, с. 125].

У Норвегії з 1993 р. право на звернення із заявою про визнання неспроможним мають кредитор і боржник [7, с. 124]. У Німеччині з 1994 р. будь-яка фізична особа може бути визнана банкрутом. Провадження у справі про неспроможність порушується за заявою боржника або одного з його кредиторів [7, с. 124]. У Великій Британії провадження відкривається за заявою боржника, кредитора або прокурора в разі зловмисної неспроможності [7, с. 124]. На підставі вказаних прикладів ми бачимо, що, по-перше, в інших країнах вже існує багаторічна судова практика визнання фізичної особи неспроможною або відновлення її платоспроможності. Україна тільки починає свій шлях в цій сфері. Лише в грудні 2019 року Господарський суд міста Києва відкрив провадження в справі № 910/16249/19 про неплатоспроможність боржника – фізичної особи, яка не є підприємцем [8]. По-друге, провадження щодо неспроможності може відкриватися як за заявою боржника, так і кредитора. Така можливість у новому КзПБ не передбачена. Тільки боржник має право ініціювати процедуру свого банкрутства або відновлення платоспроможності. Можна було б скористатися вже напрацьованою практикою, яка вдало пройшла випробування в багатьох країнах світу, щодо переліку осіб, які мають право подати заяву про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність, тобто як боржник, так і кредитор. Фахівці вважають доцільним розглянути питання щодо внесення змін до статті 115 Кодексу, дозволивши кредитору ініціювати справу про банкрутство фізичної особи [9, с. 179]. Враховуючи вищевикладену думку автора, вважаємо за необхідне внести зміни не тільки до частини 1 статті 115, але й до частини 1 статті 116 Кодексу України з процедур банкрутства.

У цілому, як зазначає Л. Гарник, у США та Європі сформувалося дві моделі фінансової реабілітації фізичної особи:

а) демократична модель (мінімальні строки процедури банкрутства і максимально висока частка списання боргів);

б) прокредиторська модель (тривалий період сплати боргів) [7, с. 125].

Питання, яка з моделей є кращою з урахуванням національних інтересів країни, є спірним.

На підставі аналізу змісту Кодексу України з процедур банкрутства, деякі судді господарського суду вважають, що він має «прокредиторський» характер, оскільки регулювання процедури банкрутства здійснено з ухилом в бік задоволення вимог кредиторів, а не відновлення платоспроможності боржника [10].

Звернемо увагу ще на декілька проблемних питань. Згідно з пунктом 9 частини 2 статті 4 Закону України «Про судовий збір» сума судового збору встановлена для заяви кредитора про відкриття провадження у справі банкрутства [11]. Відповідно до частини 1 статті 116 КзПБ, заява про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність подається боржником, для якого сплата судового збору не передбачена. Однак цікавим є той факт, що докази авансування боржником на депозитний рахунок суду винагороди керуючому реструктуризацією за три місяці виконання повноважень, потрібно додати до заяви боржнику (пункт 12 частина 3 стаття 116 КзПБ) [4]. Керуючим реструктуризацією є арбітражний керуючий – це фізична особа, яка отримала відповідне свідоцтво, інформація про неї внесена до Єдиного реєстру арбітражних керуючих України та призначена господарським су-

дом. Станом на лютий 2020 року розмір основної винагороди керуючого реструктуризацією складає 31 530 грн. Вказані зміни в законодавстві фахівці пропонують проаналізувати з точки зору «... гіпотези справедливої заробітної плати, висвітленої в дослідженні науковців та громадських діячів Рійкхем та Ведер «Спокуса корупцією: чи призводить низька заробітна плата на державній службі до корупції» [12, с. 10]. А. Підгородецька зазначила, що арбітражний керуючий не є державним службовцем або посадовою особою місцевого самоврядування, але Законом України «Про протидію корупції» він віднесений до суб'єктів відповідальності за корупційні правопорушення [12, с. 10]. На думку А. Підгородецької, збільшення розміру грошової винагороди арбітражного керуючого – це один із шляхів зменшення рівня корупції [12, с. 13]. Якщо на вищевказане питання подивитися під пропонуваним кутом зору, то з автором можна погодитися. Однак, вважаємо, що в цілому підхід законодавця свідчить про недотримання балансу інтересів, тобто домінування приватних інтересів арбітражного керуючого над публічними (сплата судового збору не передбачена для боржника). Для уникнення цього дисбалансу варто внести зміни до пункту 9 частини 2 статті 4 Закону України «Про судовий збір», встановивши суму судового збору для заяви боржника про відкриття провадження у справі. Принаймні в такий спосіб можна створити несприятливі майнові наслідки для особи, яка пред'являє необґрунтовані вимоги, фальсифікує документи, зловживає правами.

Далі, на нашу думку, варто звернути увагу на пункт 7 частини 3 статті 116 КЗПБ, де зазначено, що боржник повинен надати до суду копії документів про вчинені правочини протягом року до дня подання заяви про відкриття провадження щодо належного йому нерухомого майна тощо та угоди на суму не менше 30 розмірів мінімальної заробітної плати [4]. Проте в частині 5 статті 116 КЗПБ сформульовано, що декларація про майновий стан подається боржником за три роки, що передували поданню до суду заяви про відкриття провадження. Вимоги до боржника, зазначені у пункті 7 частини 3 статті 116 та в частині 5 статті 116 КЗПБ, логічно взаємопов'язані, оскільки зміна майнового стану впливає на зміст декларації. З урахуванням цього, доцільно було б збільшити строк, указаний у пункті 7 частини 3 статті 116 КЗПБ, до трьох років, який буде збігатися зі строком подання декларації про майновий стан боржника.

Далі викликає питання абзац 2 частини 5 статті 116 КЗПБ, де зазначено, що до членів сім'ї боржника належать також особи, з якими шлюб розірвано протягом трьох років до дня подання декларації. Незрозуміле з боку законодавця трактування категорії «член сім'ї», оскільки воно протирічить як нормативному, так і доктринальному підходам до поняття «член сім'ї» в сімейному праві. Сімейний кодекс України (далі – СК України) широко використовує слова «член сім'ї» за умови, що легальне поняття не сформульовано. Сутність указаних слів потрібно розглядати через поняття «сім'я» (стаття 3 СК України) [13]. Як слушно вказала Я. Шевченко, від того, як визначається поняття сім'я, залежить структура й зміст прав та обов'язків, що поєднують людину із сім'єю [14, с. 330]. Відповідно до статті 3 СК України, сім'ю складають особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки [13]. Отже, обов'язковими умовами, крім спільного проживання, є: наявність спільного бюджету, спільних витрат, купівля майна для спільного користування, надання взаємної допомоги та інших

обставин, які підтверджують наявність реальних сімейних відносин. Через те немає підстав застосовувати вказані умови після припинення шлюбних відносин, тобто коли особи перестали бути членами однієї сім'ї. З урахуванням цього, вважаємо, доцільно відкоригувати абзац 2 частини 5 статті 116 КзГПБ, виключивши слова «... (у тому числі якщо шлюб розірвано протягом трьох років до дня подання декларації) ...».

Деякими фахівцями критикуються також способи реалізації процедури банкрутства фізичної особи. Зокрема, пропонується застосовувати прощення боргу тільки тим боржникам, які мають загрозу неплатоспроможності через нещасний випадок або інші об'єктивні обставини, існування яких не залежить від волі останнього (наприклад, тяжка хвороба чи втрата джерела доходу) [15]. На нашу думку, це спрощений підхід до інституту банкрутства фізичної особи, який сприятиме корупційним проявам зі сторони зацікавлених осіб. Ще обґрунтовується необхідність ускладнити доступ до відкриття провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи, а саме зробити обов'язковою одночасну наявність усіх чотирьох підстав, зазначених у частині 2 статті 115 КзГПБ [15]. Загалом Кодекс України з процедур банкрутства не дає чіткої відповіді щодо кількості підстав, які повинні бути для відкриття провадження. Отже, з метою економічного відновлення фізичної особи боржника для порушення провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи достатньо одного з факторів, зазначених у ст. 115 Кодексу [9, с. 177]. Згідно зі Звітом Світового банку про банкрутство фізичних осіб, як зазначає В. Лукашук, основними умовами «економічного відновлення» фізичної особи є: звільнення від надмірної заборгованості; відсутність дискримінації (надання особам, які пройшли процедуру банкрутства такого ж правового режиму після банкрутства, як й іншим громадянам); наявність передумов для можливості запобігання надмірній заборгованості в майбутньому [9, с. 177]. Вважаємо такий підхід аргументованим.

Висновки. За результатами проведеного дослідження можна зробити такі висновки:

- для ефективного застосування інституту банкрутства фізичної особи – не підприємця доцільно розширити перелік осіб, які мають право подати заяву про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність, тобто як боржників, так і кредиторів. З урахуванням зазначеного, пропонується внести зміни не тільки до частини 1 статті 115, але й до частини 1 статті 116 КзГПБ;

- передбачений для боржника обов'язок сплачувати судовий збір для заяви про відкриття провадження розглядається як недотримання балансу між приватними та публічними інтересами. Для уникнення цього дисбалансу пропонується внести зміни до пункту 9 частини 2 статті 4 Закону України «Про судовий збір», встановивши суму судового збору для заяви боржника про відкриття провадження у справі;

- вимоги до боржника, зазначені у пункті 7 частини 3 статті 116 та у частині 5 статті 116 КзГПБ, логічно взаємопов'язані, оскільки зміна майнового стану впливає на зміст декларації. З урахуванням цього, доцільно було б збільшити строк, указаний у пункті 7 частини 3 статті 116 КзГПБ, до трьох років, який буде збігатися зі строком подання декларації про майновий стан боржника;

- немає підстав вважати членом сім'ї особу, якщо шлюбні відносини припинилися протягом трьох років до дня подання декларації боржником. З урахуванням цього, вважаємо, доцільно відкоригувати абзац 2 частини 5 статті 116 КЗПБ, виключивши слова «... (у тому числі якщо шлюб розірвано протягом трьох років до дня подання декларації) ...»;

- запровадження інституту банкрутства має науково-теоретичне і практичне значення. Для кредитора це не тільки можливість позбутися «безнадійних» клієнтів, але й виправдана доцільність підвищених вимог щодо потенційних боржників. Для останніх - змога відновити статус повноцінного учасника цивільно-правових відносин та звільнитися від свавілля колекторських компаній. Для суспільства – збереження балансу інтересів кредитора та боржника.

Можливо, є й інші теоретичні проблемні питання в площині процедури банкрутства фізичної особи – не підприємця. Сподіваємося, що напрацювання судової практики допоможе науковцям скоригувати напрямки подальших досліджень.

Використані джерела:

1. Про банкрутство: Закон України від 14.05.1992 р. № 2343-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2343-12/ed19920514> (дата звернення: 12.02.2020).
2. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом: Закон України від 30.06.1999 р. № 784-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/784-14> (дата звернення: 12.02.2020).
3. Про внесення змін до Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом»: Закон України від 22.12.2011 р. № 4212-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4212-17> (дата звернення: 12.02.2020).
4. Кодекс України з процедур банкрутства : Закон України від 18.10.2018 р. № 2597-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19> (дата звернення: 12.02.2020).
5. Гвозд'їй В. Банкрутство фізичних осіб. Панацея чи біда для пересічного громадянина? [Електронний ресурс]. URL: <http://jurliga.ligazakon.ua/news/2010/5/14/24412.htm> 10 (дата звернення: 12.02.2020).
6. Черногоренко И. Банкротство физического лица: кому выгодно? URL: <https://www.epravda.com.ua/rus/columns/2018/11/12/642449/> (дата звернення: 12.02.2020).
7. Гарник Л. Л. Банкрутство фізичних осіб: закордонний досвід і перспективи запровадження в Україні. *Право. ua*. № 2, 2017. С. 123-127. URL: www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/cgibin?irbis_64 (дата звернення: 12.02.2020).
8. Суд відкрив справу про банкрутство Сергія Тищенко. URL: <http://finbalance.com.ua/news/sud-vidkriv-provadhennya-v-spravi-pro-bankrutstvo-serhiya-tishchenka> (дата звернення: 12.02.2020).
9. Лукашук М. Правове регулювання банкрутства фізичних осіб на підставі Кодексу України з процедур банкрутства. *Збірник наукових статей / За загальною редакцією д.ю.н., судді Верховного Суду С. В. Жукова. К.: Алерта, 2019. 216 с. С. 174- 181.* URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Jukov_Zbirka_Bankrut_v2_191007_out.pdf (дата звернення: 12.02.2020).
10. Фонова Е. Есть долги? Иди в суд: судья о Кодексе про банкротство. 2019. ЛІГА: ЗАКОН. URL: https://jurliga.ligazakon.net/analitics/190447_est-dolgi-idi-v-sud-sudya-o-koдекse-po-bankrotstvu (дата звернення: 12.02.2020).
11. Про судовий збір: Закон України від 8.07.2011 р. № 3674-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3674-17> (дата звернення: 12.02.2020).

12. Підгородецька А. Реформування системи неплатоспроможності: антикорупційна спрямованість Кодексу України з процедур банкрутства. *Застосування норм Кодексу України з процедур банкрутства. Збірка наукових статей / За загальною редакцією д.ю.н., судді Верховного Суду С. В. Жукова*. Київ: Алерта, 2019. 216 с. С. 6 - 14. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Jukov_Zbirka_Bankrut_v2_191007_out.pdf (дата звернення: 12.02.2020).

13. Сімейний кодекс України: Закон України від 10.01.2002 р. № 2947-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14> (дата звернення: 12.02.2020).

14. Шевченко Я. М. Вибрані праці (1964-2012 рр.) [Текст] ; відп. Ред. П. О. Стефанчук. Київ: Асоціація цивілістів України; Одеса: Центр дослідження права ім. Савіньї; Кам'янець-Подільський : Рута, 2012. 404с.

15. Поляков Р. Банкрутство фізичних осіб – «новий» інститут віком понад 2 тисячі років. URL: https://zib.com.ua/ua/140297-bankrutstvo_fizichnih_osib_noviy_institut_vikom_ponad_2_tis.html (дата звернення: 12.02.2020).

References:

1. Pro bankrutstvo: Zakon Ukrainy vid 14.05.1992 r. № 2343-XII. N. p. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2343-12/ed19920514> [in Ukrainian].

2. Pro vidnovlennia platospromozhnosti borzhnyka або vyznannia yoho bankrutom: Zakon Ukrainy vid 30.06.1999 r. № 784- XIV. N. p. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/784-14> [in Ukrainian].

3. Pro vnesennia zmin do Zakonu Ukrainy «Pro vidnovlennia platospromozhnosti borzhnyka або vyznannia yoho bankrutom»: Zakon Ukrainy vid 22.12.2011 r. № 4212- VI. N. p. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4212-17> [in Ukrainian].

4. Kodeks Ukrainy z protsedur bankrutstva : Zakon Ukrainy vid 18.10.2018 r. № 2597-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19> [in Ukrainian].

5. Hvozdi, V. Bankrutstvo fizychnykh osib. Panatseia chy bida dlia peresichnoho hromadianyna? [Elektronnyi resurs]. N. d. N. p. URL: <http://jurliga.ligazakon.ua/news/2010/5/14/24412.htm> 10 [in Ukrainian].

6. Chernogorenko, I. Bankrotstvo fizicheskogo litsa: komu vyigodno? N. p. URL: <https://www.epravda.com.ua/rus/columns/2018/11/12/642449/> [in Russian].

7. Harnyk, L. L. (2017) Bankrutstvo fizychnykh osib: zakordonnyi dosvid i perspektyvy zaprovadzhennia v Ukraini. *Pravo. Ya – Law. Ua*, 2, 123-127. URL: www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/cgibis_64 [in Ukrainian].

8. Sud vidkryv spravu pro bankrutstvo Serhiia Tyshchenka. N. p. N. d. URL: <http://finbalance.com.ua/news/sud-vidkriv-provadhennya-v-spravi-pro-bankrutstvo-serhiia-tishchenka> [in Ukrainian].

9. Lukashuk, M. (2019) Pravove rehuliuвання банкрутства фізичних осіб на підставі Кодексу України з процедур банкрутства. *Застосування норм Кодексу України з процедур банкрутства. Збірка наукових статей*. S. V. Zhukova (Ed.). Kyiv: Alerta, 174 - 181. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Jukov_Zbirka_Bankrut_v2_191007_out.pdf [in Ukrainian].

10. Fonova, E. (2019) Est dolgi? Idi v sud: sudya o Kodekse pro bankrotstvo. LIGA: ZAKON. URL: https://jurliga.ligazakon.net/analytcs/190447_est-dolgi-idi-v-sud-sudya-o-kodekse-po-bankrotstvu [in Russian].

11. Pro sudovyi zbir: Zakon Ukrainy vid 8.07.2011 r. № 3674-VI. N. p. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3674-17> 12. [in Ukrainian].

12. Pidhorodetska, A. (2019) Reformuvannya systemy neplatospromozhnosti: antykorupciina spriamovanist Kodeksu Ukrainy z protsedur bankrutstva. Zastosuvannya norm Kodeksu Ukrainy z protsedur bankrutstva. Zbirka naukovykh statei. S. V. Zhukova (Ed.) Kyiv: Alerta, 6- 14. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Jukov_Zbirka_Bankrut_v2_191007_out.pdf [in Ukrainian].

13. Simeinyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 10.01.2002 r. № 2947-III. N. p. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14> [in Ukrainian].

14. Shevchenko, Ya. M. (2012) Vybrani pratsi (1964-2012 rr.) [Tekst]. R. O. Stefanchuk (Ed.). Kyiv: Asotsiatsiia tsyvilistiv Ukrainy; Odesa: Tsentr doslidzhennia prava im. Savini; Kam'ianets-Podilskyi: Ruta. [in Ukrainian].

15. Poliakov, R. Bankrutstvo fizychnykh osib – «novyi» instytut vikom ponad 2 tysyachi rokiv. N. p. N. d. URL: https://zib.com.ua/ua/140297-bankrutstvo_fizichnih_osib_noviy_institut_vikom_ponad_2_tis.html. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 16.02.2020

Загоруй Л. Н.,

кандидат юридических наук, доцент,
доцент кафедри державно-правових
дисциплін Луганського державного
університету внутрішніх дел
імені Э. А. Дідоренко
(г. Северодонецк, Україна)

БАНКРОТСТВО ФИЗИЧЕСКОГО ЛИЦА - НЕ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЯ

В статье исследуются некоторые проблемные вопросы, связанные с введением в национальное законодательство института банкротства физического лица – не предпринимателя. В частности, акцентировано внимание на целесообразности расширения перечня лиц, по заявлению которых может быть начата процедура банкротства (как должников, так и кредиторов) с учетом наработанной практики многих стран мира. Уделено внимание анализу вопроса об отсутствии обязательства для должника оплатить судебный сбор. Такой подход законодателя рассматривается как несоблюдение баланса между частными и публичными интересами. Выделены и другие спорные вопросы, которые могут, по мнению автора, помешать надлежащей реализации института банкротства физического лица – предпринимателя. На основании проведенного исследования сформулированы предложения по внесению изменений в действующее законодательство.

Автором сделан вывод о практическом значении института банкротства физического лица – не предпринимателя. Для кредитора это не только возможность избавиться от «безнадежных» клиентов, но и оправданная целесообразность повышенных требований относительно потенциальных должников. Для последних это возможность восстановить статус полноценного участника гражданско-правовых отношений и освободиться от произвола коллекторских компаний. Для общества – сохранение баланса интересов кредитора и должника.

Ключевые слова: банкротство, физическое лицо, реструктуризация долга, неплатежеспособность, должник, арбитражный управляющий.

Zagoruy L.,

Candidate of Law, Associate Professor,
Associate Professor of the Department
of State Law Disciplines of the Lugansk State
University of Internal Affairs
named after E. A. Didorenko
(Sievierodonetsk, Ukraine)

BANKRUPTCY OF AN INDIVIDUAL - NOT ENTREPRENEUR

The article examines some problematic issues related to the introduction of the institution of bankruptcy of an individual - not an entrepreneur to the national legislation. In particular, attention was focused on the advisability of expanding the list of persons upon whose application bankruptcy proceedings can be initiated (both the debtor and the creditor) taking into account the accumulated practice of many countries of the world. Attention is paid to the analysis of the issue of the absence of an obligation for the debtor to pay the court fee. This approach of the legislator is considered as a lack of balance between private and public interests. Other controversial issues that may, in the author's opinion, interfere with the proper implementation of the institution of bankruptcy of an individual entrepreneur have been identified. On the bases of the conducted study proposals to amend the current legislation have been formulated.

The author has made a conclusion about the practical importance of the institution of bankruptcy of an individual - not an entrepreneur. For the lender this is not only an opportunity to get rid of "hopeless" debtors but also the justified expediency of increased requirements regarding potential debtors. For the debtor this is an opportunity to restore the status of a full-fledged participant in civil and legal law relations and free oneself from the arbitrary rule of collecting companies, for the society - maintaining a balance of interests of the creditor and debtor.

Keywords: bankruptcy, individual, debt restructuring, insolvency, debtor, arbitration manager.

DOI: 10.33766/2524-0323.89.212-220

УДК 336.24:351.7512:351.854

А. М. Чвалюк,

кандидат юридичних наук,
доцент кафедри спеціально-правових
дисциплін Донецького державного
університету управління
(м. Маріуполь, Україна)

e-mail: prepod100500@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-9795-2734>

ЩОДО ПЕРСПЕКТИВ ПОДАЛЬШОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ ПОРЯДКУ ВВЕЗЕННЯ В УКРАЇНУ ДРУКАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ ТА ТВОРІВ МИСТЕЦТВА ЇХНІМИ АВТОРАМИ

Стаття присвячена розгляду проблемних питань ввезення на митну територію України друкарської продукції та культурних цінностей з метою вільного обігу. Проведений аналіз показав, що існують неврегульовані питання щодо суб'єктного переліку

© Чвалюк А. М., 2020